

Створення такої системи діагностування, на думку авторів, є надзвичайно важливим, оскільки практично половину цивільного авіаційного парку повітряних суден складають літаки з турбогвинтовими двигунами (Ан-24, Ан-26, Ан-30, Ан-32, Ан-12, L 410), а більшість двигунів, що встановлені на даних літаках, відпрацювали призначені та міжремонтні ресурси. Тому для забезпечення високого рівня польотів цивільної авіації вкрай необхідно створити систему діагностування авіаційних турбогвинтових двигунів, яка б дозволила контролювати їхній технічний стан до повного виведення з експлуатації.

Список літератури

1. Холщевников К.В., Емин О.Н., Митрохин В.Т. Теория и расчет авиационных лопаточных машин. – М.: Машиностроение, 1986. – 432 с.
2. Нечаев Ю.Н., Федоров Р.М. Теория авиационных двигателей. Ч.1. – М.: Машиностроение, 1977. – 311 с.
3. Экспериментально-расчетные высотно-скоростные характеристики турбовинтового двигателя Ан-24. – Запорожье, Б.в., 1961. – 149 с.

Стаття надійшла до редакції 10.09.01.

УДК 656.735(045)

ВБК 052-052.05-6486613+
052-053-6486613

О.А. Тамаргазін

АЛГОРИТМ УМОВНОЇ ОПТИМІЗАЦІЇ ПАРАМЕТРІВ СИСТЕМИ ТЕХНІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ І РЕМОНТУ АВІАЦІЙНОЇ ТЕХНІКИ

Розглянуто методику оптимізації параметрів систем технічного обслуговування і ремонту агрегатів і систем авіаційної техніки на базі граф-моделі системи технічної експлуатації, яка відрізняється простотою і високою вірогідністю результатів і дозволяє оперативно виконувати призначення періодичності технічного обслуговування та контролю-відновлювальних робіт за рахунок мінімізації витрат на технічну експлуатацію.

При рішенні задачі умовної оптимізації серйозною перешкодою для застосування ітераційного алгоритму оптимізації марковських моделей Р.Ховарда є наявність в ній обмежень. Усунення цього недоліку можна домогтися зведенням задач на умовний екстремум до задач безумовної оптимізації за допомогою методів узагальнених множників Лагранжа [1] і штрафних функцій [2; 3].

Метод узагальнених множників Лагранжа можна застосовувати для умовної оптимізації марковських моделей у вигляді мінімізації:

$$\Phi(\Lambda, X) = g(X) + \sum_m \lambda_m |\min[0, C_m(X)]|,$$

де X – вектор експлуатаційних характеристик системи технічного обслуговування (ТО) авіаційної техніки.

Проте в ряді випадків великі значення множників λ_m призводять до труднощів під час розрахунків. Для забезпечення опуклості цільової функції в околі розв'язку можна використовувати метод штрафних функцій [4], за допомогою якого задача оптимізації зводиться до задачі максимізації:

$$\Phi(\Lambda, X) = g(X) + \sum_m \lambda_m [C_m(X)]_+^2, \quad (1)$$

$$\text{де } [C_m(X)]_+ = \min[0, C_m(X)] = \begin{cases} C_m(X), & \text{якщо } C_m(X) \leq 0; \\ 0, & \text{якщо } C_m(X) > 0. \end{cases} \quad (2)$$

За допомогою методу штрафних функцій задачу умовної оптимізації зведемо до безумовної і застосуємо алгоритм безумовної оптимізації марковських моделей, перероблений з

урахуванням нового виду цільової функції. При цьому функція Лагранжа (1) перетвориться в еквівалентну їй систему рівнянь по одному на кожний стан марковської моделі:

$$\Phi = q_i + \sum_{j=1}^N a_{ij} V_j + \sum_m \lambda_m [C_m(X)]^2, \quad i = \overline{1, N}. \quad (3)$$

Праві частини системи (3) розглядаються як частинні критерії, що максимізуються незалежно для кожного стану:

$$\Psi_i = q_i + \sum_{j=1}^N a_{ij} V_j + \sum_m \lambda_m [C_m(X)]^2, \quad i = \overline{1, N}. \quad (4)$$

Критерії (4) відрізняються від відповідних критеріїв методу Р.Ховарда наявністю штрафних членів $\sum_m \lambda_m [C_m(X)]^2$, а багатомірна задача максимізації функції Лагранжа перетворюється в серію задач максимізації частинних критеріїв (4) малої розмірності.

Розв'язання цієї серії задач виконується за наступним алгоритмом.

Етап 1. Початкове наближення. Вхідні дані формуються у вигляді матриць $A^{(k)}$ інтенсивностей переходів і прибутків $I^{(k)}$, за якими визначаються безпосередньо очікувані прибутки $q_i^{(k)}$. В кожному стані методом перебору вибирається варіант k_{mi} , якому відповідає максимальний очікуваний прибуток, і формується початковий вектор-рішення f_0 . Виходячи з цього рішення складаються нові матриці $A^{(k_{m_0})}$ і $\|q_i^{(k_{m_0})}\|$.

Етап 2. Визначення відносних ваг. Система рівнянь вирішується відносно g і V_j :

$$g = q_i + \sum_{j=1}^N a_{ij}^{(k_{m_i})} V_j; \quad (5)$$

$$V_N = 0.$$

Етап 3. Політшення рішення. Здійснюється максимізація частинних критеріїв Ψ_i :

$$\max_{X_i} : \Psi_i(X); \quad (6)$$

$$X_i \in X.$$

Значення V_j у виразі для Ψ_i (4) беруть з розв'язку рішення системи рівнянь (5). Значення λ_m , доцільно прийняти однаковими для всіх i та такими, що дорівнюють 10...100, крім станів, на імовірності яких не накладені обмеження (в цьому випадку вони приймаються рівними нулю). У кожному стані методом перебору (оскільки частинні критерії Ψ_i так само, як і $q_i^{(k)}$, залежать від малої кількості параметрів вектора I) вибирається варіант, якому відповідає максиміальний критерій (6), і формується вектор-рішення:

$$f_1 = \|k_{m_1}^{(1)}, k_{m_2}^{(1)}, \dots, k_{m_N}^{(1)}\|.$$

Етап 4. Контроль завершення ітерацій. Якщо хоча б один елемент векторів-рішень f_0 і f_1 не збігається, то необхідно продовжувати процедуру політшення рішення, для чого повертаємося до етапу 2. Інакше розв'язок задачі отримано.

При повільній збіжності процесу доцільно збільшити відповідні множники λ_m , після чого керування передається на 3-й етап алгоритму. Для вибору порядку величин λ_m і наступного їхнього уточнення доцільно використовувати залежність:

$$\lambda_{im} = \frac{|g_i^{\max}(X_i) - g_i^{\min}(X_i)|}{|C_m^{\max}(X_i)|^2 - |C_m^{\min}(X_i)|^2},$$

де $[C_m^{\max}(X_i)]^2$, $[C_m^{\min}(X_i)]^2$ – відповідно найбільше і найменше значення, прийняті функціями при варіюванні значень компонентів підвектора X_i .

Довести те, що для розв'язання безумовної задачі оптимізації з цільовою функцією (2)

достатньо, щоб вектор X мав глобальний максимум функції при фіксованих $\Lambda = \{\lambda_1, \lambda_2, \dots, \lambda_n\}$, можна таким способом.

Нехай вектор X^A є глобальним максимумом функції (1), тобто при будь-якому $X^B \neq X^A$

$$g(X^A) + \sum_m \lambda_m [C_m(X^A)]^2 \geq g(X^B) + \sum_m \lambda_m [C_m(X^B)]^2. \quad (7)$$

При цьому $C_m(X^A) \geq 0$ і $C_m(X^B) \geq 0$.

Тоді на підставі функції (2)

$$[C_m(X^A)]_- = [C_m(X^B)]_- = 0$$

і з виразу (7) випливає, що

$$g(X^A) \geq g(X^B),$$

тобто максимізації функції (1) достатньо для розв'язання задачі оптимізації.

Тепер покажемо збіжність запропонованого алгоритму до глобального максимуму. Для цього спочатку покажемо, що ітераційний цикл забезпечує збіжність до деякої границі. Припустимо, є два послідовних рішення X^A і X^B , таких, що $\Psi_i^B \geq \Psi_i^A$ для всіх i , тобто

$$\Delta\Psi_i = \Psi_i^B - \Psi_i^A \geq 0. \quad (8)$$

Підставивши в нерівність (8) вираз (4), одержимо

$$\Delta\Psi_i = q_i^B + \sum_{j=1}^N a_{ij}^B V_j^A + \sum_m \lambda_m [C_m^B(X)]_-^2 - q_i^A - \sum_{j=1}^N a_{ij}^A V_j^A - \sum_m \lambda_m [C_m^A(X)]_-^2. \quad (9)$$

Використовуючи вираз (3) знайдемо, $\Delta\Psi$ для рішень X^A і X^B :

$$\Delta\Phi = \Phi^B - \Phi^A = q_i^B + \sum_{j=1}^N a_{ij}^B V_j^A + \sum_m \lambda_m [C_m^B(X)]_-^2 - q_i^A - \sum_{j=1}^N a_{ij}^A V_j^A - \sum_m \lambda_m [C_m^A(X)]_-^2.$$

Зважаючи на (9), одержимо

$$\Delta\Phi = \Delta\Psi_i + \sum_{j=1}^N (V_j^B - V_j^A) a_{ij}^B. \quad (10)$$

Вираз (10) має ідентичний вигляд з формулою, яка отримується при доведенні збіжності алгоритму безумовної оптимізації. Отже, подальше доведення аналогічне наведеному в роботі [5].

Показавши, що $\Delta\Phi > 0$, можна зробити висновок, що з неспадання частинних критеріїв Ψ_i (4) випливає неспадання функції Лагранжа (3).

Доведення того, що ця границя є глобальним максимумом, аналогічним наведеному в роботі [5] для алгоритму безумовної оптимізації марковських моделей. Цим завершується обґрунтування алгоритму умовної оптимізації марковських моделей.

Для зведення задач умовної оптимізації до безумовної можна використовувати метод модифікованих функцій Лагранжа [6] і розв'язувати задачі для умовної оптимізації марковських моделей. Проте наявність у модифікованій функції Лагранжа параметра зсуву θ хоча і призводить до зменшення величини множників λ_m , але ускладнює алгоритм і його машинну реалізацію.

Розроблений алгоритм умовної оптимізації марковських моделей систем ТО має недолік: вибір оптимальних параметрів системи ТО можливий в тому випадку, якщо в моделях систем ТО немає інтенсивностей переходів, які обчислюються через ті ж самі параметри. Для його усунення такі параметри оптимізувалися тільки в складі одного (кожного) підвектора X_i , а інші підвектори оптимізації не піддавалися. Проте такий підхід трохи спотворює результати оптимізації.

Аналіз типових моделей систем ТО показує, що поява залежних інтенсивностей пов'язана з наявністю в моделях станів прихованих відмов і пошкоджень. Так, в моделі, граф станів якої наведені на рис.1, інтенсивності a_{12} і a_{42} залежать від одного і того ж параметра системи ТО – періодичності проведення ТО. При цьому для одержання максимальних прибутків

від експлуатації авіаційної техніки або необхідного значення імовірності перебування авіаційної техніки в працездатному стані при максимальних прибутках необхідно, з одного боку, збільшувати періодичність проведення ТО (зменшуються витрати на проведення ТО і втрати від планових знижень готовності авіаційної техніки на ТО), а з іншого боку – зменшувати її (зменшуються втрати від непрацездатності через перебування авіаційної техніки в стані прихованих відмов).

З цього випливає, що закріплення оптимізованого параметра – періодичності проведення ТО – як власної змінної тільки за однією з інтенсивностей – a_{12} або a_{42} – призведе до одержання рішення, відмінного від оптимального.

Для виключення цього недоліку застосуємо еквівалентне перетворення марковських моделей. З графа станів зазначеної моделі виключаються всі, крім одного, переходи, що описуються залежними інтенсивностями стану, з яких виходять ці інтенсивності, а також переходи, пов'язані з цими станами. Для збереження фізичного змісту моделі необхідно, щоб прибутки, одержані при здійсненні виключених переходів і перебування у виключених станах, були враховані в інших переходах або станах моделі.

Розглянемо застосування процедури еквівалентного перетворення на моделі системи ТО (рис.1). В ній залежними є інтенсивності переходів a_{12} і a_{42} .

Насамперед необхідно виключити один з переходів, який описується залежними інтенсивностями: 1 – 2 або 4 – 2. Виключимо перехід 4 – 2. Далі необхідно виключити стан A_4 , з якого виходить інтенсивність a_{42} . І останнє: виключимо перехід 1 – 4, пов'язаний зі станом A_4 .

Таким чином ми одержимо перетворений граф станів (рис. 2), який вже не містить залежних інтенсивностей переходів. При цьому в стан A_1^* вкладається вже інший зміст: тепер він буде відповідати працездатному стану як фактично, так і уявно через можливі приховані відмови. Отже, для рішення задачі безумовної або умовної оптимізації можна застосувати розроблені алгоритми. Проте необхідно ще врахувати в інших переходах і станах прибутки, принесені у виключених переходах і станах.

Припустимо, що переходи 1 – 4 і 4 – 2 ніяких прибутків не приносили. В стані A_4 ми мали втрати від непрацездатності через перебування системи в стані прихованої відмови. Ці втрати враховуються в стані A_1^* , в результаті чого прибуток, принесений системою в одиницю часу в стані A_1 , зменшиться:

$$d_{11} = \frac{C_0}{T_r} - \frac{C_0 P_4}{T_r}$$

Для знаходження імовірності P_4 можна використати два шляхи: розв'язати спочатку за вхідними даними систему алгебричних рівнянь для визначення необхідної P_4 (водночас визначити множину вихідних даних, які забезпечують виконання обмежень в задачі оптимізації) і застосувати алгоритм безумовної оптимізації або використати вираз для визначення P_4 . Другий шлях обчислення імовірності P_4 більш економічний, тому

$$P_4 = \frac{\mu_4}{l_{44}}$$

де μ_4 – математичне сподівання терміну перебування в стані A_4 ; l_{44} – середній інтервал між переходами у стан A_4 .

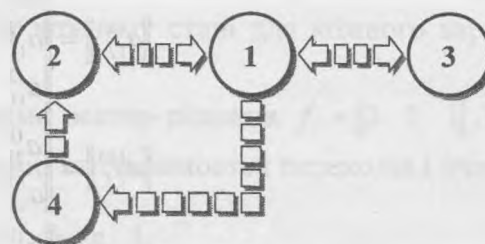

Рис.1. Граф переходів агрегатів з елементарною системою ТО:
1 – стан готовності до застосування; 2 – виявлення відмов під час чергового ТО; 3 – непрацездатний стан; 4 – стан прихованої відмови

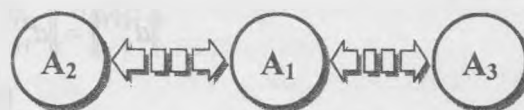

Рис. 2. Перетворений граф станів

Зважаючи на те, що випадковий характер появи відмов елементів системи, які контролюються під час ТО, важливий лише на інтервалі $(0, \tau_{\text{мрг}})$, а μ_4 можна розглядати як різницю між $\tau_{\text{мрг}}$ і середнім терміном працездатного стану елементів, які контролюються в процесі ТО, за умови, що відмови сталися в міжрегламентний період, одержимо

$$\mu_4 = \frac{\tau_{\text{мрг}}}{1 - e^{-\omega_{\text{рг}} \tau_{\text{мрг}}}} - \frac{1}{\omega_{\text{рг}}},$$

звідси

$$P_4 = \frac{1}{1 - e^{-\omega_{\text{рг}} \tau_{\text{мрг}}}} - \frac{1}{\omega_{\text{рг}} \tau_{\text{мрг}}}.$$

Нехай в нашому розпорядженні є варіанти значень експлуатаційних характеристик (табл.1), які забезпечують виконання необхідного значення імовірності P_1 перебування системи в стані готовності до роботи.

Для перетвореного графа станів матриці інтенсивностей переходів будуть мати вигляд:

$$\|a_{1j}^{(k)}\| = \begin{vmatrix} a_{11}^{(1)} & a_{12}^{(1)} & a_{13}^{(1)} \\ a_{11}^{(2)} & a_{12}^{(2)} & a_{13}^{(2)} \\ a_{11}^{(3)} & a_{12}^{(3)} & a_{13}^{(3)} \end{vmatrix} = \begin{vmatrix} -1,55 & 0,67 & 0,88 \\ -1,21 & 0,33 & 0,88 \\ -1,05 & 0,17 & 0,88 \end{vmatrix};$$

$$\|a_{2j}^{(k)}\| = \begin{vmatrix} a_{21}^{(1)} & a_{22}^{(1)} \\ a_{21}^{(2)} & a_{22}^{(2)} \end{vmatrix} = \begin{vmatrix} 12,3 & -12,0 \\ 3,7 & -3,7 \end{vmatrix};$$

$$\|a_{3j}^{(k)}\| = \begin{vmatrix} a_{31}^{(1)} & a_{32}^{(1)} & a_{33}^{(1)} \\ a_{31}^{(2)} & a_{32}^{(2)} & a_{33}^{(2)} \end{vmatrix} = \begin{vmatrix} 292,0 & 0,0 & -292,0 \\ 87,6 & 0,0 & -87,6 \end{vmatrix},$$

де $a_{12} = \tau_{\text{мрг}}^{-1}$; $a_{13} = \omega_{\text{непр}}$; $a_{21} = \tau_{\text{рг}}^{-1}$; $a_{31} = \tau_{\text{ус}}^{-1}$.

Матриці прибутків $\|d_{ij}^{(k)}\|$ для кожного варіанта визначаються за формулами, які мають вигляд

$$\|d_{ij}^{(k)}\| = \|d_{11}^{(1)}, d_{11}^{(2)}, d_{11}^{(3)}\| = \|49,86 \quad 49,83 \quad 49,58\|;$$

$$d_{22} = d_{33} = -100.$$

Матриці інтенсивностей переходів, прибутків і значення безпосередньо очікуваних прибутків зведемо в табл.2.

Для кожного стану вибираємо варіант k_{mi} , якому відповідає максимальний очікуваний прибуток (у випадку їхньої рівності вибирається кожний), і результати записуємо як вектор-

Таблиця 1

Варіанти значень експлуатаційних характеристик

Параметр	Варіанти значень		
	1,5	3,0	6,0
$\tau_{\text{мрг}}$, р.			
$\tau_{\text{рг}}$, доба	30	100	
$\tau_{\text{ус}}^{-1}$, год	30	100	
$\omega_{\text{рг}}$, Г ⁻¹	10 ⁶		
$\omega_{\text{непр}}$, Г ⁻¹	10 ⁴		
T_1 , р.	10		
C_0 , ум.од	100		

Таблиця 2

Значення інтенсивності і прибутків

Стан <i>i</i>	Варіант <i>k</i>	Інтенсивність a_{ij}			Прибуток d_{ij}	Безпосередньо очікуваний прибуток
1	1	-1,55	0,67	0,88	49,86	49,86
	2	-1,21	0,33	0,88	49,83	49,83
	3	-1,05	0,17	0,88	49,58	49,59
2	1	12,0		-12,0	-100	-100
	2	3,7		-3,7	-100	-100
3	1	292,0	0	-292,0	-100	-100
	2	87,6	0	-87,6	-100	-100

рішення $f_0 = \|1 \ 2 \ 2\|$. Складаємо нову матрицю переходів $A_1^{(k)}$ і очікуваних прибутків $q_i^{(k)}$ для першої ітерації:

$$A_1^{(k)} = \begin{vmatrix} -1,57 & 0,67 & 0,90 \\ 3,70 & -3,70 & 0,00 \\ 87,60 & 0,00 & -87,60 \end{vmatrix};$$

$$q_1^{(k)} = \|49,87 \ -100 \ -100\|.$$

Переходячи до процедури визначення відносних ваг, запишемо систему рівнянь:

$$g = 49,87 - 1,55\theta_1 + 0,67\theta_2 + 0,90\theta_3;$$

$$g = -100 + 3,70\theta_1 - 3,70\theta_2;$$

$$g = -100 + 87,60\theta_1 - 87,60\theta_3.$$

Прийнявши $\theta_3 = 0$, знайдемо значення інших невідомих методом підстановки: $\theta_1 = 0,01g + 1,14$, $\theta_2 = -25,86 - 0,26g$, $g = 30,77 - 0,19g$. Звідси $g = 25,84$; $\theta_1 = 1,43$; $\theta_2 = -25,49$.

Після цього знайдемо значення критерію $q_{ii}^{(k)}$ у кожному стані для кожного варіанта (табл.3).

В результаті проведеної першої ітерації одержимо вектор-рішення $f_1 = \|3 \ 1 \ 1\|$. Тому що $f_1 \neq f_2$, продовжуємо ітерації. Складаємо нові матриці інтенсивностей переходів і очікуваних прибутків для другої ітерації:

$$A_2^{(k)} = \begin{vmatrix} -1,05 & 0,17 & 0,88 \\ 12,00 & -12,00 & 0,00 \\ 292,00 & 0,00 & -292,00 \end{vmatrix};$$

$$q_2^{(k)} = \|49,58 \ -100 \ -100\|.$$

Запишемо систему рівнянь для визначення відносних ваг

$$g = 49,58 - 1,05\theta_1 + 0,17\theta_2 + 0,88\theta_3;$$

$$g = -100 + 12\theta_1 - 12\theta_2;$$

$$g = -100 + 292\theta_1 - 292\theta_3.$$

Прийнявши $\theta_3 = 0$, знаходимо $g = 47,08$; $\theta_1 = 0,5$; $\theta_2 = -11,76$.

Виконуючи процедуру поліпшення рішення, одержимо значення критерію $q_{ii}^{(k)}$ для кожного варіанта (табл.4). На основі даних таблиці записуємо новий вектор-рішення $f_2 = \|3 \ 1 \ 1\|$.

Вектор-рішення f_1 і f_2 збіглися, ітерації зійшлися, тобто знайдено оптимальний варіант параметрів системи ТО: $\tau_{\text{мрг}}^{(3)} = 6$ р.; $\tau_{\text{рр}}^{(1)} = 30$ діб; $\tau_{\text{уф}}^{\text{непр}^{(1)}} = 30$ год.

Таблиця 3

Значення критерію поліпшення рішення при першій ітерації

Стан i	Варіант k	$q_{ii}^{(k)}$
1	1	30,57
	2	39,71
	3	43,75
2	1	88,72
	2	10,98
3	1	317,56
	2	25,27

Таблиця 4

Значення критерію поліпшення рішення при другій ітерації

Стан i	Варіант k	$q_{ii}^{(k)}$
1	1	41,21
	2	45,35
	3	47,06
2	1	47,12
	2	-54,64
3	1	46,00
	2	-56,20

Оптимальний варіант був знайдений після двох порівняно простих ітерацій замість розрахунку 12 варіантів при повному переборі. При рішенні більш складних задач економія значно більша, але при цьому потрібно застосування ЕОМ.

Список літератури

1. Кесаев Х.В., Трофимов Р.С. Надежность двигателей летательных аппаратов. – М.: Машиностроение, 1982. – 136 с.
2. Байхельт Ф., Франкен П. Надежность и техническое обслуживание. Математический подход: Пер. с нем. – М.: Радио и связь, 1988. – 392 с.
3. Каннингхем К., Кокс В. Методы обеспечения ремонтпригодности: Пер. с англ. – М.: Сов. радио, 1978. – 312 с.
4. Калинин К.К., Гаганов Г.Г. Об оценке устойчивости ЦВМ к сбоям. – М.: Сов. радио, 1968. – 132 с.
5. Тамаргазін О.А. Безумовна оптимізація параметрів системи технічного обслуговування транспортних засобів //Вестн. ХГАДТУ.–Вып. 14. – Харьков:ХГАДТУ, 2001. – С. 76–78.
6. Барзилович Е.Ю., Капитанов В.А. Некоторые математические вопросы теории массового обслуживания сложных систем. – М.: Сов. радио, 1971. – 272 с.

Стаття надійшла до редакції 03.09.01.

УДК 629.735.083(045)

ББК 052-082.036642.31 +

052.124.131.082.036642.31

Аль-Навафах Али

ОЦЕНКА ВОЗРАСТАНИЯ ИНТЕНСИВНОСТИ ОТКАЗОВ АВИАЦИОННОЙ ТЕХНИКИ ПО ЭКСПЛУАТАЦИОННЫМ ДАННЫМ

Рассмотрена методика построения аппроксимации изменения интенсивности отказов изделий авиационной техники по эксплуатационным данным с целью определения ресурса конкретного типа изделия и стратегии его технического обслуживания.

Для назначения агрегату правильного режима обслуживания необходимо оценить интенсивность $\lambda(t)$ и параметр потока $\omega(t)$ отказов, характеризующих влияние наработки на надежность авиационной техники.

При решении практических задач формирования программы технического обслуживания важно знать, возрастает ли интенсивность отказов с увеличением наработки агрегата, начиная с какой наработки эффект возрастания интенсивности отказов становится значимым, какова скорость возрастания интенсивности. Поскольку не обязательно точно знать вид функции $\lambda(t)$, задачу можно решить аппроксимацией реального изменения $\lambda(t)$ упрощенной моделью [1]. Так как все агрегаты проходят начальную приработку на заводе-изготовителе, то учет уменьшения интенсивности отказов на начальном участке эксплуатации в модели $\lambda(t)$ не требуется. Предлагаемая модель $\lambda(t)$ описывается тремя параметрами: начальным уровнем интенсивности отказов λ_0 , значением наработки, после которой начинается рост интенсивности отказов b , и темпом нарастания интенсивности отказов λ_1 , определяющим, насколько интенсивность отказов в конце ресурса больше начальной:

$$K = \frac{\lambda_{\max}}{\lambda_0} = 1 + \frac{\lambda_1}{\lambda_0} (T_p - b),$$

где K – уровень возрастания потока отказов; T_p – межремонтный ресурс.

Полагая, что эти параметры известны, получим:

$$\lambda(t) = \begin{cases} \lambda_0 & \text{при } t \leq b; \\ \lambda_0 + \lambda_1 b & \text{при } t > b; \end{cases} \quad (1)$$

$$f(t) = e^{-\int_0^t \lambda(x) dx} = \begin{cases} \lambda_0 e^{-\lambda_0 t} & \text{при } t \leq b; \\ [\lambda_0 + \lambda_1(t-b)] e^{-\frac{(\lambda_0 - \lambda_1 b)t}{2(t^2 + b^2)}} & \text{при } t > b; \end{cases} \quad (2)$$